

Силабус
навчальної дисципліни
Складні синтаксичні одиниці текстового рівня
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма	«Середня освіта (англійська мова та література)»
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014 Середня освіта. Мова та література (із значенням мови)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни	обов'язкова
Викладач	Валерій БОГДАН
Кафедра	іноземних мов і методики викладання
Контактний телефон	+380506440455
Email викладача:	valeriy.bogdan@gmail.com
Графік консультацій	понеділок, 09.35-10.55

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Форма навчання	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
3 / 90 год.	очна (денна)	--	24 год.	66 год.	залік

Семестр: весінний

Мова навчання: українська, англійська.

Ключові слова: текст, текстова одиниця, надфразна єдність, складне речення, приєднання, приєднувальна конструкція, парцеляція, парцельоване речення, модифікатор, комунікативне членування.

Метою курсу є теоретична підготовка майбутніх мовознавців, яка передбачає знання основ теорії складних синтаксичних одиниць, її сучасного стану, структури та складових тексту, правил і закономірностей їхнього функціонування.

Предметом навчальної дисципліни є формальна будова та семантико-прагматичні функції складних синтаксичних одиниць.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти буде **знати:** задачі та цілі дисципліни, її об'єкт та предмет, головні положення теорії тексту, синтаксичні процеси, які відбуваються на рівні тексту, еволюцію лінгвістичних поглядів на теорію складної синтаксичної одиниці, базові ознаки лінгвістичних одиниць різних рівнів, типологію формальної будови синтаксичних одиниць текстового рівня, функції та прагматичний потенціал різнорівневих одиниць тексту.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти буде **вміти:** визначати одиниці реченнєвого та текстового рівня, відділяти приєднувальні конструкції від схожих синтаксичних явищ на рівні речення та тексту, виявляти облігаторні та факультативні риси формальної організації та семантичні класи приєднувальних конструкцій, дослідити головні семантико-прагматичні функції приєднувальних конструкцій і додаткові функції, яких вони набувають тільки в тексті; характеризувати особливості лінгвальних й екстралінгвальних чинників у їхніх частинах при реалізації текстових категорій зв'язності й дискретності; аналізувати особливості комунікативного членування приєднувальних конструкцій.

Зміст курсу:

Тема 1. Курс “Складні синтаксичні одиниці текстового рівня” як складова лінгвістики тексту. Еволюція наукових поглядів на опису тексту. Рівень тексту і рівень речення. Сучасні теорії тексту та його складових за принципами Харківської лінгвістичної школи.

Тема 2. Одиниці текстового рівня. Надфразна єдність (складне синтаксичне ціле). Предикативно-релятивний комплекс. Інші види членування тексту (приєднання, парцеляція, конструкції чужого мовлення тощо.

Тема 3. Формально-синтаксична структура складних речень. Граматичні засади складносурядних речень. Граматичні засади складнопідрядних речень. Граматичні засади речень з недиференційованим синтаксичним зв'язком.

Тема 4. Формально-синтаксична специфіка приєднувальних конструкцій. Проблема приєднування в синтаксичних студіях. Граматичні засади приєднувальних конструкцій: спільні та дистинктивні ознаки складнопідрядних/складносурядних речень та приєднувальних конструкцій, критерії відокремлення приєднувальних конструкцій від інших складних синтаксичних одиниць.

Тема 5. Формально-синтаксична специфіка парцельованих речень. Проблема парцеляції в синтаксичних студіях. Розмежування парцеляції та суміжних синтаксичних явищ. Синкретизм парцельованих і приєднувальних речень. Системний устрій парцельованих речень.

Тема 6. Семантико-прагматична характеристика складних речень. Семантико-прагматична характеристика складносурядних речень. Семантико-прагматична характеристика складнопідрядних речень. Семантико-прагматична характеристика речень із недиференційованим синтаксичним зв'язком.

Тема 7. Семантико-прагматична характеристика приєднувальних конструкцій. Приєднувальні конструкції в семантичному вимірі. Співвідношення семантично симетричних і семантично асиметричних форм приєднувальних конструкцій і складнопідрядних речень. Взаємозалежність частин приєднувальних конструкцій і складнопідрядних речень. Семантичні класи приєднувальних конструкцій і складнопідрядних речень.

Тема 8. Семантико-прагматична характеристика парцельованих речень. Парцельовані речення в семантичному вимірі. Використання парцеляції в розмовному дискурсі. Використання парцеляції в публіцистичному дискурсі. Використання парцеляції в художньому дискурсі.

Тема 9. Приєднувальні конструкції та складнопідрядні речення в порівняльному аспекті. *Зовнішній ізоморфізм синтаксичної будови* (наявність мінімум двох частин у їхньому складі, визначальну функцію однієї з частин (базової та головної) по відношенню до іншої (приєднаної та підрядної), існування непередбачуваного / передбачуваного зв'язку в складнопідрядному реченні і співвідносних з ним двох класів приєднувальних конструкцій, простота ідентифікації приєднаної і підрядної частини в тексті, функціонування в обох структурах як вихідних (елементарних), так і вивідних (неелементарних) конструкцій, подібність структурного каркаса приєднувальних конструкцій і складнопідрядних речень)). *Розбіжності синтаксичної будови* (різні синтаксичні відношення між частинами приєднувальних конструкцій і складнопідрядних речень, непоширеність синтаксичних зв'язків конститuentів одного складнопідрядного речення на інші складнопідрядні речення, розмежувальна роль порядку частин, неможливість входження приєднувальної конструкції до складу складнопідрядного речення і можливість входження одиниці, подібної до складнопідрядного речення, у структуру приєднувальної конструкції, пауза й пунктуація).

Тема 10. Роль модифікаторів у визначенні пропозиціональних відношень між частинами складних синтаксичних одиниць. Поняття модифікатора. Модифікатори з погляду поверхневої структури приєднувальної конструкції і складнопідрядного речення. Модифікатори крізь призму глибинної (семантичної) моделі.

Тема 11. Екстралінгвальні засоби та їхня актуалізація в приєднувальних конструкціях, парцельованих і складних реченнях. Поняття екстралінгвального засобу. Ремарки та її семантичних типи (акціональні, інтродуктивні, із звукові тощо). Графічні засоби.

Тема 12. Функції рематичних компонентів приєднувальних конструкцій. Комунікативне (актуальне) членування складних синтаксичних одиниць. Тема, рема та їхні різновиди. Особливості комунікативного членування складних синтаксичних одиниць рівня речення і рівня тексту.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від здобувача вищої освіти очікується здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, активна участь у практичних заняттях та виконання самостійної роботи.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: персональний комп'ютер, мультиплатформове програмне забезпечення для відео конференцій *Zoom*, презентаційний мультимедійний матеріал, НМКД.

Система оцінювання та вимоги: Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється на основі результатів поточного контролю. Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних під час поточного контролю і враховується за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять. При оцінюванні на практичних заняттях враховується активна участь здобувачів вищої освіти у занятті, здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи.

Таблиця 1. Розподіл набраних здобувачем вищої освіти балів під час поточного контролю

Види робіт	Кількість набраних балів						
	0-34	35-49	50-57	58-64	65-77	78-89	90-100
	F	FX	E	D	C	B	A
	не зараховано		зараховано				
Практичне заняття 1	2,8	4	4,75	5,3	6,4	7,4	8,3
Практичне заняття 2	2,8	4	4,75	5,3	6,4	7,4	8,3
Практичне заняття 3	2,8	4	4,75	5,3	6,4	7,4	8,3
Практичне заняття 4	2,8	4	4,75	5,3	6,4	7,4	8,3
Практичне заняття 5	2,8	4	4,75	5,3	6,4	7,4	8,3
Практичне заняття 6	2,8	4	4,75	5,3	6,4	7,4	8,3
Практичне заняття 7	2,8	4	4,75	5,3	6,4	7,4	8,3
Практичне заняття 8	2,8	4	4,75	5,3	6,4	7,4	8,3
Практичне заняття 9	2,8	4	4,75	5,3	6,4	7,4	8,3
Практичне заняття 10	2,8	4	4,75	5,3	6,4	7,4	8,3
Практичне заняття 11	3	4,5	4,75	5,5	6,5	7,5	8,5
Практичне заняття 12	3	4,5	4,75	5,5	6,5	7,5	8,5
Разом максимальна кількість набраних балів	34	49	57	64	77	89	100

Таблиця 2. Внутрішня університетська шкала оцінювання

Шкала оцінювання, що використовується в університеті	Шкала оцінювання ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням освітньої компоненти)

Список рекомендованих джерел:**Основні**

1. Богдан В. В. Синтактика, семантика, прагматика англомовних приєднувальних конструкцій і складних речень з підрядним зв'язком: монографія. Донецьк: «ЛАНДОН-XXI», 2011. 263 с.
2. Богдан Валерій. Приєднувальні конструкції: проблема їх розрізнення та доцільність вивчення у загальноосвітній школі. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*: зб. наук. ст. Бердянськ: БДПУ, 2023. Вип. 2. 2023. С. 238-252.
3. Баранник Д. Х. Текст і його складові. *Дослідження з лексикології і граматики української мови*. Збірник наукових праць. Т. 1. Дніпропетровськ: Навчальна книга, 1999. С. 15-20.
4. Коцюбовська Г. А. Приєднувальні конструкції: функціонально-текстовий аспект: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01/ Дніпропетровський національний університет. Дніпропетровськ, 2002. 188 с.
5. Пустовар О. В. Номінативний і комунікативний аспекти парцеляції в сучасній німецькій мові : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 "Германські мови" / О. В. Пустовар Донецьк, 2006.

Додаткові

1. Богдан В. В. Варіативність приєднувальних конструкцій і складних речень із підрядним зв'язком в сучасній англійській мові / В. В. Богдан // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції "Динаміка наукових досліджень '2005". Том 59. Філологічні науки Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2005. С. 6-8.
2. Богдан В. В. До питання про співвідношення парцеляції та приєднання / В. В. Богдан // Вісник Харківськ. нац. ун-ту. Сер. Романо-германська філологія. 2000. № 500. С. 192-197.
3. Богдан В. В. Рематичні компоненти приєднувальних конструкцій із підрядним приєднувальним зв'язком і складнопідрядних речень та їхні різновиди / В. В. Богдан // Вісник Харківськ. нац. ун-ту. Сер. Романо-германська філологія. 2005. № 649. С. 116-119.
4. Богдан В. В. Роль екстралінгвістичних чинників у складі приєднувальних конструкцій з підрядним зв'язком і складнопідрядних речень у прагматичній орієнтації тексту / В. В. Богдан // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Наука і освіта '2003". Т. 13. Філологія ; за заг. ред. Ю. О. Шепеля Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2003. С. 100-102.
5. Богдан В. В. Співвідношення лексико-граматичних форм підрядних приєднувальних конструкцій і складнопідрядних речень у сучасній англійській мові / В. В. Богдан // Вісник Харківськ. нац. ун-ту. Сер. Романо-германська філологія. 2002. № 567. С. 101-108.
6. Богдан В. В. Тематично-рематичні кореляції в частинах приєднувальних конструкцій з підрядним приєднувальним зв'язком і складнопідрядних речень / В. В. Богдан // Вісник Харківськ. нац. ун-ту. Сер. Романо-германська філологія. 2003. № 611. С. 155-159.
7. Дмитренко В. А. Структура, семантика и функции союзных форм связи в смысловых миниатюрах в современном английском языке. *Вісник Харківськ. нац. ун-ту. Серія «Романо-германська філологія»*. Харьков, 2002. № 572. С. 87-93.
8. Коцюбовська Г. А. Приєднувальні конструкції як ознака індивідуально-авторського стилю Олеса Гончара. *Вісник Дніпропетровського ун-ту. Мовознавство*. Вип. 9. Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетровського ун-ту, 2003. С. 128-132.
9. Мірошниченко. І. Г. Синтаксичні засоби створення стислого тексту (на матеріалі українських мас-медіа). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологічна» : зб. наук. праць / уклад.: І. В. Ковальчук, Л. М. Коцюк, С. В. Новоселецька. Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2015. Вип. 55. С. 161-163.
10. Ринберг В. Л. Конструкции связного текста в современном русском языке. Львов: Вища школа, 1987. 168 с.
11. Наталія Чернікова. Актуальне членування і тематична прогресія у надфразових єдностях із приєднанням (на матеріалі французької мови). *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Лінгвістика"*: зб. наук. праць. Херсон: ХДУ, 2013. Вип. XX. С. 142-147.
12. Bohdan Valerii. An Isolated Connective Word as a Characteristic Feature of an Expressive Rheme. Іноземна мова у професійній підготовці спеціалістів: проблеми та стратегії: матеріали III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Кропивницький, 15 лют. 2019 р.). Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2019. С. 26–28.
13. Bohdan V.V. On the Issue of the Linguistic Status of Adjoining Constructions and Dialogical Units. Мова і соціум: етнокультурний аспект: матеріали IX Міжнародної наукової інтернет-конференції (м. Бердянськ, 11 листопада 2022 р.): зб. публікацій / гол. ред. С. Глазова. Бердянськ: БДПУ, 2022. С. 204–206.
14. Bohdan Valerii. On the Problem of Differentiation between an Adjoining Construction and a Parcelled Sentence. Іноземна мова у професійній підготовці спеціалістів: проблеми та стратегії: матеріали V Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Кропивницький, 21 лют. 2022 р.). Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2022. С. 113–115.
15. Bohdan Valerii. Supra-Sentence Units from the Standpoint of the Theory of Speech Acts Act. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія «Філологічні науки»: [зб. наук. ст.] / [гол. ред. В. А. Зарва]. Бердянськ: БДПУ, 2017. Вип. XIII. С. 21–26.
16. Valerii Bohdan. The Development of an Adjoining Construction through Time. Іноземна мова у професійній підготовці спеціалістів: проблеми та стратегії: матеріали II Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2018. С. 9–11.
17. Bohdan Valerii. The Evolution of an Adjoining Construction in the 16th — 21st Centuries. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Філологічні науки: зб. наук. ст. / гол. ред. В. А. Зарва. Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2018. Вип. XVII. С. 9–16.
18. Bohdan Valerii. The Typology of Syntactic Means of Expressiveness Used on the Ukrainian Social Networking Sites. Медіакартини світу: формування особистості під впливом медіа: матеріали V міжвузівської

наукової конференції (м. Бердянськ, 11 травня 2023 р.): зб. наукових доповідей. Бердянськ–Запоріжжя: БДПУ, 2023. С. 10–13.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ. URL: www.bdpu.org/library
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>